



Saksframlegg

Vår ref.: 24/1244 - 2	Dato: 21.11.2024	Saksbehandler: Erling Strålberg
Behandling av saken:		
Saksnr. 91/24	Utvalg Formannskapet	Møtedato 28.11.2024

Årsbudsjett 2025. Økonomiplan 2025-2028

Kortversjon av saken:

I denne saken behandles forslag til virksomhetsplan for Tynset kommune. Virksomhetsplanen gir en omfattende beskrivelse av kommunens tjenestetilbud og hvordan disse tjenestene driftes og finansieres. Planen inneholder årsbudsjettet for 2025 og økonomiplan for perioden 2025-2028. I planen skilles det mellom bevilgninger til drift (driftsbudsjettet) og bevilgninger til investeringer (investeringsbudsjettet).

Saken behandles først i formannskapet. Det er formannskapet som fremmer innstilling for kommunestyret.

Vedlegg

<https://pub.framsikt.net/2025/tynset/bm-2025-økplan25-28>

Melding om vedtak sendes til

Kommunedirektøren

Økonomisjefen

Statsforvalteren

Kontrollutvalget

Saksopplysninger

Økonomiplan og årsbudsjett

I henhold til kommuneloven § 14-2 skal kommunestyret vedta økonomiplan og årsbudsjett. Økonomiplanen og årsbudsjettet skal vise kommunestyrets prioriteringer og bevilgninger og de målene og premissene som økonomiplanen og årsbudsjettet bygger på. I henhold til kommuneloven § 14-3 skal kommunestyret innen årets utgang vedta økonomiplan for de neste fire årene og årsbudsjett for det kommende året. Økonomiplan og årsbudsjett skal være realistiske, settes opp i balanse, være fullstendige og oversiktlige (kommuneloven § 14-4). Årsbudsjettet er bindende for kommunestyret og underordnede organer (kommuneloven § 14-5). Økonomiplanen og årsbudsjettet er integrert i virksomhetsplanen og danner grunnlaget for kommunens økonomistyring.

Ansvar og myndighet

- Ved utarbeidelsen og behandlingen av virksomhetsplan med økonomiplan og årsbudsjett er ansvar og myndighet fordelt som følger:
- Ansvar for å utarbeide et helhetlig forslag til virksomhetsplan ligger hos kommunedirektøren
- Kommunedirektøren fremmer innstilling til formannskapet
- Formannskapet fremmer innstilling til kommunestyret
- Kommunestyret fatter endelig vedtak

Innstillingen til økonomiplan og årsbudsjett, med alle forslag til vedtak som foreligger, skal offentliggjøres minst 14 dager før kommunestyret behandler den.

Oppstilling og fordeling av budsjettet

Punkt 2.4 i økonomireglementet omhandler regler for oppstilling og fordeling: «*Kommunedirektøren utarbeider budsjett og økonomiplan fordelt på tjenesteområder/rammeområder. Det skal knyttes kommentarer til bevilgningene i form av angitte mål, samt angi nivå og kvalitet på tjenestene for de områdene der dette anses nødvendig for å klargjøre hva en vil oppnå med bevilgningen. Driftsbudsjettet og investeringsbudsjettet fordeles på rammeområder i henhold til obligatoriske oppstillinger. I tilfeller der kommunedirektøren foreslår en innsparing eller økning for et rammeområde, sammenlignet med forrige års driftsnivå, skal denne så langt som mulig spesifiseres. Driftsbudsjettet skal utarbeides som netto driftsramme pr. rammeområde. Investeringsbudsjettet skal vise hvordan utgiftene er tenkt finansiert. Dokumenter vedrørende budsjett og virksomhetsplan skal inneholde prognose for inneværende regnskapsår på grunnlag av siste regnskapsperiode*».

Det er altså bestemt at budsjettet skal vedtas av kommunestyret som en netto driftsramme. Netto driftsramme per rammeområde framgår av oppstillingen «Budsjettammer – Drift, fordeling» i virksomhetsplanen.

Finansielle måltall

For 2025 foreslås et budsjett innenfor rammene gitt i finansielle måltall, vedtatt av kommunestyret sak 64/24:

1. *Årlig avsetning til disposisjonsfond skal være minimum 3,1 % av de frie inntektene, jf finansielt måltall nr 1.*
2. *Disposisjonsfondet skal ikke være lavere enn 18 % av brutto driftsinntekter i løpet av økonomiplanperioden (jf. Finansielt måltall nr. 2). Avsetning til disposisjonsfond iht. pkt. 1 vil være med på å oppfylle dette.*
3. *Netto lånegjeld skal ikke overstige 160 % av de frie inntekter i løpet av økonomiplanperioden. For å sikre tilfredsstillende driftsramme for tjenesteområdene anbefales det at netto lånegjeld holdes rundt 130 % av de frie inntekter i økonomiplanperioden, jf finansielt måltall nr 3.*
4. *Krav om andel egenkapital ved investeringer beholdes som vedtatt i budsjett 2024/økonomiplan 2024 – 2027*
5. *Økonomiplanen skal inneholde investeringsbudsjettet for åtte år.*

Saks vurdering

I kommunedirektørens forslag til økonomiplan synliggjør tjenesteområdene en omstilling på 35 MNOK fra 2025 – 2028. Behovet er nærmere 40 MNOK. De største reduksjonene kommer innen skole og opplæringscenteret. Men innen alle tjenesteområdene er det foreslått tiltak som bidrar til en nødvendig omstilling. Forslaget tar inn elementer fra utvalgsarbeidet som gjennomført tidligere på året, samt at tjenesteområdene selv har gjort en betydelig jobb i å vurdere og foreslå omstillingsforslag.

I løpet av økonomiplanperioden vil endringer innen befolknings sammensetningen gjøre seg gjeldende. I praksis betyr dette at tjenestebehovet øker innen helse og omsorg, og reduseres innen skolesektoren. I alle fall hvis beregningen baseres på demografiske data. Dette vil også være utgangspunktet for kommunens tildeling av rammetilskudd. Mer til helse og omsorg, og mindre til skole. Dette danner også «grunnmuren» for omfanget av omstillingsforslag som fremmes i økonomiplanen. Dette er slik økonomiplanen framstilles nå. Men kommunedirektøren vil presisere at omstillingen må gjelde hele kommunen. For helse og omsorgssektoren gjelder omstilling i større grad å løse oppgavene på en slik måte at behovet for ytterligere ressurser reduseres. Den forventede økte etterspørsel etter tjenester for helse og omsorgssektoren i planperioden, er ikke kompensert i økonomiplanen. Det forventes da en omstilling ved å absorbere nye oppgaver innenfor tildelte rammer

Å omstille den kommunale driften i takt med demografiendringer er krevende. Enda mer krevende blir oppgaven ettersom kommunen i samme periode skal dekke inn et merforbruk på over 20 MNOK. Omstillingsbehovet er så stort, at kommunedirektøren ikke ser noen annen løsning enn å legge inn strukturtiltak innen skole dersom Tynset kommune skal ivareta sin forpliktelser jf kommunelovens § 14-4: *Økonomiplanen og årsbudsjettet skal settes opp i balanse og være realistiske, fullstendige og oversiktlige.*

Å fremme et forslag om strukturtiltak innen skole er kontroversielt. Det er knapt et tema som vekker så mye engasjement og følelser i befolkningen. Dette er naturlig. Forslaget berører ikke bare økonomi, men også grunnlaget for lokalsamfunnene som finnes i bygdene i Tynset. Derfor er det viktig at slike forslag fremmes på et tidspunkt der det vil være tid til å gjøre grundig arbeid med utredning, konsekvensanalyse og medvirkning. Tynset kommune har med 5 skoler en desentralisert skolestruktur. Dette medfører at potensialet for driftsreduksjoner blir svært begrenset i en periode med synkende barnetall. Det trengs minimum en lærer tilstede uansett hvor liten elevgruppen er. Et økonomisk nedtrekk innen skolesektoren for å balansere økonomiplanen, uten å endre strukturen, vil være svært krevende uten at det gir betydelig konsekvenser for kvalitet. Slik sett så vil ikke et strukturtiltak bare være et økonomisk tiltak, men også et tiltak for å opprettholde et opplæringsstilbud med tilstrekkelig kvalitet. For kommunedirektøren er dette et mer tungtveiende argument enn å opprettholde alle 5 skolene.

Slik økonomiplanen nå presenteres, så vil kommunen ikke være i stand til å nå det finansielle måltallet om avsetning til disposisjonsfond på 3,1 % av netto driftsinntekter gjennom planperioden. Det legges opp til beskjeden fondsbruk for årene 2026 og 2027.

Et annet positivt trekk er at det opprettholdes en forholdsvis god forebyggende profil i planperioden. Spesielt gjelder dette en rekke tiltak i arbeidet rundt barn – og unge.

Tiltakene som foreslås er omfattende. I praksis vet man at alle tiltak som foreslås i perioden ikke lar seg gjennomføre som planlagt. Noen tas ut, og nye tiltak legges til. Det man imidlertid vet er at omfanget av omstillingen må opprettholdes dersom kommunen skal ha en bærekraftig økonomi i årene som kommer.

Kommunedirektøren vil avslutningsvis rette en stor takk til administrasjonen for innstasen gjennom en krevende budsjettprosess.

Vedtaketts konsekvenser for klima og miljø

Årsbudsjettet/Økonomiplanen legger til grunn en bærekraftig forvaltning innenfor kommunens virkeområde.

Råd og utvalg

Formannskapetets forslag til årsbudsjett 2025 og økonomiplan 2025 - 2028 sendes rådene på høring. Rådene har fått informasjon tidligere i prosessen.

Fond

I budsjettdokumentet beskrives bruk av fond.

Kommunedirektørens innstilling:

1. Virksomhetsplanen: Forslaget til virksomhetsplan med økonomiplan for 2025–2028 jf. vedlegg 1 godkjennes.
2. Årsbudsjettet: Forslaget til årsbudsjettet for 2025 jf. vedlegg 1 godkjennes.
 - a. Bruk av disposisjonsfond
I tillegg til budsjettert driftsramme på tjenesteområdene skal disposisjonsfond benyttes som følger:
 - delvis finansieringskilde (egenkapital) for investeringer, jf. vedtak i sak 89/22 i kommunestyret. Dette utgjør kr 372 500 for 2025, og kr 287 500 for hvert av årene 2027 og 2028.
 - b. Opptak av lån
Investeringslån samlet kr 109 153 000. Serielån med nedbetalingstid på 25 år. Startlån i Husbanken til videre utlån inntil kr 15 000 000.
 - c. Gebyr og betalingssetser
Alle gebyrområdene skal ha full inndekning av kostnadene. Ved et eventuelt underskudd memoriaføres dette i regnskapet og dekkes opp ved påfølgende års gebyrer. Overskudd avsettes til særskilt fond. Kommunale gebyr- og betalingssetser vedtas i henhold til «prisliste» i virksomhetsplanen.
3. Skattevedtak
 - a. Skattøret
Skattøret for 2025 fastsettes til høyeste lovlige sats i henhold til Stortingets vedtak.
 - b. Eiendomsskatt 2025
 - 1) I medhold av eiendomsskatteloven §§ 2 og 3 skal utskrivningsalternativ a -faste eiendommer i hele kommunen- benyttes for skatteåret 2025.
 - 2) I medhold av eiendomsskatteloven fritar kommunestyret eiendomsskatt for bygninger som er hjemlet i lovens § 7 i henhold til egne lister.
 - 3) «Den alminnelige eiendomsskattesatsen for skatteåret 2025 er 7 promille, jf. esktl. § 11 første ledd. Differensiert skattesats for eiendommer med sjølvstendige boligdelar for skatteåret 2024 er 4 promille, jf. esktl. § 12 bokstav a. Den samme satsen skal også legges til grunn for fritidsboliger.»
 - 4) Eiendomsskatten skal enten betales i 4 terminer 20. mars, 20. juni, 20. september og 20. november i skatteåret eller i 12 terminer den 20. hver måned i skatteåret. 12 terminer kan kun velges for boliger/fritidsboliger som har sum årlige kommunale avgifter og eiendomsskatt på over kr 6 000 + mva. 12 terminer forutsetter betaling med avtalegiro eller e-faktura.
 - 5) Ved taksering- og utskrivning av eiendomsskatt benytter kommunen vedtatte eiendomsskattevedtekter av 26.11.2019, jf. esktl. § 10.
 - 6) Bunnfradrag benyttes ikke.
 - 7) Utskriving av eiendomsskatt for skatteåret 2025 er basert på takster fastsatt ved alminnelig taksering i 2020.

Formannskapet 28.11.2024

Behandling

Votering nr 1 - Votering over forslag

Forslag: **Opprinnelig forslag**

For: 7 stemmer (100%) - Ap 2, H 2, Sp 3

Mot: 0 stemmer (0%)

Vedtak/formannskapets innstilling:

1. Virksomhetsplanen: Forslaget til virksomhetsplan med økonomiplan for 2025–2028 jf. vedlegg 1 godkjennes.
2. Årsbudsjettet: Forslaget til årsbudsjettet for 2025 jf. vedlegg 1 godkjennes.
 - a. Bruk av disposisjonsfond
I tillegg til budsjettert driftsramme på tjenesteområdene skal disposisjonsfond benyttes som følger:
 - delvis finansieringskilde (egenkapital) for investeringer, jf. vedtak i sak 89/22 i kommunestyret. Dette utgjør kr 372 500 for 2025, og kr 287 500 for hvert av årene 2027 og 2028.
 - b. Opptak av lån
Investeringslån samlet kr 109 153 000. Serielån med nedbetalingstid på 25 år. Startlån i Husbanken til videre utlån inntil kr 15 000 000.
 - c. Gebyr og betalingssatser
Alle gebyrområdene skal ha full inndekning av kostnadene. Ved et eventuelt underskudd memoriaføres dette i regnskapet og dekkes opp ved påfølgende års gebyrer. Overskudd avsettes til særskilt fond. Kommunale gebyr- og betalingssatser vedtas i henhold til «prisliste» i virksomhetsplanen.
3. Skattevedtak
 - a. Skattøret
Skattøret for 2025 fastsettes til høyeste lovlige sats i henhold til Stortingets vedtak.
 - b. Eiendomsskatt 2025
 - 1) I medhold av eiendomsskatteloven §§ 2 og 3 skal utskrivningsalternativ a -faste eiendommer i hele kommunen- benyttes for skatteåret 2025.
 - 2) I medhold av eiendomsskatteloven fritar kommunestyret eiendomsskatt for bygninger som er hjemlet i lovens § 7 i henhold til egne lister.
 - 3) «Den alminnelige eiendomsskattesatsen for skatteåret 2025 er 7 promille, jf. esktl. § 11 første ledd. Differensiert skattesats for eiendommer med sjølvstendige boligdelar for skatteåret 2024 er 4 promille, jf. esktl. § 12 bokstav a. Den samme satsen skal også legges til grunn for fritidsboliger.»
 - 4) Eiendomsskatten skal enten betales i 4 terminer 20. mars, 20. juni, 20. september og 20. november i skatteåret eller i 12 terminer den 20. hver måned i skatteåret. 12 terminer kan kun velges for boliger/fritidsboliger som har sum årlige kommunale avgifter og eiendomsskatt på over kr 6 000 + mva. 12 terminer forutsetter betaling med avtalegiro eller e-faktura.

- 5) Ved taksering- og utskriving av eiendomsskatt benytter kommunen vedtatte eiendomsskattevedtekter av 26.11.2019, jf. esktl. § 10.
- 6) Bunnfradrag benyttes ikke.
- 7) Utskriving av eiendomsskatt for skatteåret 2025 er basert på takster fastsatt ved alminnelig taksering i 2020.